

פרי קודש היולולים

לעילוי נשמת הרבנית מרת שרה פעסיל בת רבינו יעקב דב פולק ע"ה א"ח רבינו הגה"ק זצ"ל נלב"ע כ"ז ניסן (תרס"ח) תנצב"ה

פ' קדושים (בחול"ל אחרי) תשפ"ב

בס"ד, גליון מס' 9

מתורתו ומורשתו של רבינו הגה"ק הילל זצ"ל אברק"ק סאסרעגען זי"ע

פ' קדושים

צריך שיהי' לו לאדם אהבת ד' ויראת ד' כאחד

אִישׁ אָמוּ וְאָבִיו תִּירָאֵי וְאֶת שַׁבָּתִי תִשְׁמְרוּ

(ויקרא י"ט ג')

כיבוד ולענין מורא.

והנה בלוחות הראשונות כתיב 'זכור את יום השבת לקדשו' (שמות כ' ח') ובלוחות שניות 'שמור את יום השבת לקדשו' (דברים ה' י"א), ופי' הרמב"ן דזכור כנגד מצוות עשה ושמור כנגד מצוות לא תעשה (כרפי' כברטנורא על המשנה באבות פ"א מ"ג). וידוע שהעבודה במצוות עשה מאהבת ד' ובמצוות לא תעשה מיראת ד', ושניהם בדיבור אחד נאמרו שצריך אהבה ויראה בשווה.

וזהו שאמר הכתוב "איש אמו ואביו תיראו", היינו שלמדנו הכתוב ששניהם שווים לכיבוד ולמורא היינו אהבה ויראה, ומזה נלמד (כמבואר בספר החינוך מצוה ל"ג שמכבוד ומורא אב ואם נלמד לכיבוד ומורא השי"ת) לאהבת ד' ויראת ד' הרמוז ב"את שבתותי תשמרו" דהיינו ב' הציווים של שבת, לוחות ראשונות ולוחות שניות, זכור ושמור, אהבה ויראה, שצריך את שניהם בשווה. (ח"א עמ' שע"א, ח"ב עמ' קנ"ח)

פי' רש"י, "סמך שמירת שבת למורא אב לומר אף על פי שהזהרתך על מורא אב אם יאמר לך חלל את השבת אל תשמע לו וכן בשאר כל המצוות".

יש לדקדק, אם כן הוא בשאר כל המצוות למה נקטה התורה דווקא את מצוות שבת החמורה השקולה כנגד כל המצוות (שמות רבה כ"ה י"ב) ומחלליה כאילו עובד עבודה זרה (עירובין ס"ט ע"ב), הוה ל' למימר במצוה קלה שאפילו בה אין לשמוע לאביו ואמו, וכל שכן במצווה החמורה. עוד יש לדקדק, למה כתיב "שבתותי" בל' רבים, הי' צריך לנקוט "ואת שבת תשמורו".

וי"ל דהנה רש"י הביא דברי חז"ל (קידושין ל' ע"ב) "כאן הקדים אם לאב לפי שגלוי לפניו שהבן ירא את אביו יותר מאמו, וב"כבוד" הקדים אב לאם לפי שגלוי לפניו שהבן מכבד את אמו יותר מאביו מפני שמשדלתו בדברים", והיינו שצריך להיות שניהם בשווה לענין

פ' אחרי (לבני חו"ל)

בזכות ענוה ושלום וזכות הרבים יבא אל הקודש

דַּבֵּר אֶל אֶהְרֹן אֶחִידָךְ וְאֵל יִבְאָה בְּכָל עַת אֶל הַקֹּדֶשׁ וְגו' פִּי בְּעֵנַן אֲרָאָה עַל הַפְּפֹרֶת

(ויקרא ט"ז ב')

ומהאי טעמא היו "ענני הכבוד" בזכותו של אהרן (כמבואר בתענית ט' ע"א), לפי שגם הענן הי' משווה ההרים והבקעות במדבר (מדרש תנחומא פ' בשלח ג').

וזהו הרמז "כי בענן" היינו 'מעשה ענן' הרומז לענוה ושלום וזכות הרבים "אוהב שלום ורודף שלום", בזכות זה בא "יבא אל הקודש". (ח"א עמ' ס"ג)

נראה לפרש הרמז על פי מה שאמרו חז"ל שאהרן הכהן הי' אוהב שלום ורודף שלום ומשכין שלום בישראל בין אדם לחבירו ובין איש לאשתו, שהי' משווה הדברים שביניהם.

כמו שאמרו חז"ל (אבות דרבי נתן פרק י"ב מ"ג) שכששנים עשו מריבה הלך אצל זה ואמר לו כמה מצטער חבר על הריב אתך ואחר כך הלך אצל חבירו ואמר לו כן וכשנפגשו זה עם זה עשו שלום, עיי"ש.

"...ואולי אם המעצא תמצא איזה דברי אגדה אשר ראוי לאמרם בשבילי, אולי אבנה גם אני בעבורכם..." (שם בהקדמה)

"וזאת באתי לרשום איזה ליקוטים למען ירוץ הקורא, ולאמר בשבילי איזה דבר בכל שבוע..." (קודש היולולים ח"א עמ' ז')

פרקי אבות

(פרק ב')

דווקא לבני האדם שיש להם יצה"ר לשבר, להם יאה לקבל את התורה

בְּטֵל רְצוֹנְךָ מִפְּנֵי רְצוֹנוֹ פְּדֵי שְׂיִבְטָל רְצוֹן אַחֲרִים מִפְּנֵי רְצוֹנְךָ

(פ"ב מ"ד)

דווקא לו נאה ולו יאה לקבל התורה, ולכך ניתנה התורה. וזהו שאמר התנא "בטל רצונך מפני רצונו" שלא תלך אחר התאוות והרצונות הגשמיים, "כדי שיבטל רצון אחרים היינו המלאכים שרצו שלא יתן את התורה לישראל, "מפני רצונך" לזכות לקבל את התורה.

(ח"א עמ' רכ"ו)

בעת מתן תורה קטרגו המלאכים ובקשו למנוע מבני ישראל שיקבלו את התורה, ואמרו "תנה הודך על השמים" (תהלים ח' ב'), שרצו שהקב"ה ישאיר את התורה בעליונים. אמר להם משה "וכי יש ביניכם יצר הרע" (עין שבת פ"ח ע"ב), וכוונתו היתה כי דווקא לאדם שיש לו יצר הרע וגשמיות וע"י שמבטל רצונו וטבעו כדי לעשות רצון השי"ת,

יומא דהילולא

ביום חמישי כ"ז ניסן הבעל"ט, יחול יום היארצייט של הרבנית מרת שרה פעסיל ע"ה בת רבינו יעקב דב פעלדמאן ע"ה, א"ח רבינו הגה"ק זצ"ל. היות ולע"ע לא ידוע לנו על יום פטירת אביה, נביא להלן מעט מפרקי תולדותיו.

בהגיע רבינו הגה"ק זצ"ל לפרקו, דברו בו נכבדות ונשא לאשה את הרבנית מרת שרה פעסיל¹ בתם הגדולה של הגביר הצדיק רבי יעקב דב הלוי פעלדמאן זצ"ל וזוגתו הרבנית מרת בילא ע"ה מהכפר פעטרא הסמוך לעיר מארגערעטן.

ראוי להביא בלשונם את דברי נכדי רבי יעקב דב זצ"ל, ה"ה בני הג"ר יהושע אהרן צבי וויינבערגער זצ"ל מח"ס "שו"ת מהריא"ץ" שהי' חתנו השני של רבי יעקב דב, ובהקדמה לספרו כתבו (מארגערעטן תרע"ג) על אודות חמיו של רבינו, וראויים הדברים גם לגבי חתנו הראשון רבינו הגה"ק זצ"ל:

"ויהי כאשר הגיע לפרק האיש מקדש שלח הקב"ה עזרו מקודש הרב הגביר הצדיק [עין בשו"ת "אמרי אש" יו"ד סימן מ"ד ובסוף הספר "יריעות שלמה" שתארוהו "הגביר צדיק"] ת"ח מופלג מוכתר בנימוסין כקש"ת מו"ה יעקב בער פעלדמאן זצ"ל מכפר פעטרא סמוך ונראה לעירנו, אשר היה עתיר בנכסין וביתו היה פתוח לרוחה. עניים מרודים היו בביתו בכל עת ועונה, והחויק אותם בטוב עין. והוא הי' תלמיד מובהק להגאון האמיתי מו"ה ר' וואלף באסקאוויטץ זצוקל"ה, וכל מגמתו וחפצו הי' שהתניו לוקחי בנותיו יהיו גדולים בתורה ומעשים טובים ופיזר על זה הון רב, ולא היה חפצו לשדך עם גביר עתיר בנכסין רק היה מחזיר אחר בחורים עניים שמהם תצא תורה וכו'.

וכאשר בא מרן אבינו ז"ל לבית הותנו זקנינו הצדיק ז"ל היה כל מחסורו עליו, ולא פסק פומיה מגירסא יומם ולילה לא שבת מעשות תנובה כסוגיות הש"ס ועומק ההלכה ופנה דעתו מכל מקנה וקנין, ורק תורתו היתה אומנתו וכן אחר איזה שנים כאשר קבע דירתו בעירנו גם כן לא עשה מקנה וקנין רק הותנו זקנינו ז"ל סהר במעותיו בעבורו והוא ישב על התורה ועבודה יום ולילה, עכ"ל ההקדמה וע"ע שם.

כאמור, רבי יעקב בער זצ"ל הי' בר אוריין, תלמידו של הגאון רבי וואלף באסקאוויץ זצ"ל, בנו של בעל ה"מחצית השקל" אב"ד באניהאד בעל "סדר משנה" על הרמב"ם², וכמו כן הי' תלמיד הג"ר קאפל חריף זצ"ל אב"ד ווערבווי. תורה וגדולה במקום אחד התאגדו על שולחנו בהיותו גביר אדיר בעל אחוזה, ודרך צדקה וחסד מעודו, ועל אף רווחתו הכלכלית היה מסתפק במועט לצרכי עצמו ומפזר הונו לאביונים ונזקקים.

¹ בקונטרס "בית הילל" מובא שהיתה לה אחות בשם שרה ריינא (הרבנית של הג"ר משה אולמן זצ"ל רב מחזיקי הדת דגרויסורדיין) וכפי הידוע לאחת מהן הוסיפו את השם שרה בעת חוליה. יתכן כי הרבנית שרה פעסיל נקראה במקור רק "פעסיל" וכך יש שציינה מכותבי קורא הדורות וכנראה כך נקראה בפי כל.

² בשער הספר "סדר למשנה" שהי' ברשותו נמצא כתוב "זה הספר קיבלתי במקום ספר לחם הפנים בדורון דרשה מאת אדמ"ו הרב המאור הגדול חריף ובקי מופת הדור פ"ה ע"ה מו"ה יוסף יצ"ו ראב"ד דק"ק גרוו"ד".

לקבלת הגליון בעז"ה מידי שבוע, וכן לקבלת גליונות קודמים

נא לשלוח בקשה לכתובת: Kodesh.Hillim@gmail.com

כמו"כ כל מי שיכול להעשיר ברעיונות ומאמרים וכדו' למטרות הגליון נא לשלוח לכתובת הנ"ל.

מסופר, כי אחיו שגם הוא הי' עשיר ובעל נכסים רבים, תמה בפניו על הרגלו לנסוע בעגלה פשוטה רתומה לסוס אחד, ואף ביקש ממנו להחליף עמו ולקבל ממנו את מרכבתו ההדורה, הנרתמת לשניים או שלושה סוסים. רבי יעקב בער הביע את הסכמתו, אך התנה שיורשה לו לעשות במתנה כטוב בעיניו. הבין האח, כי כוונתו למכור את המרכבה ולתת את תמורתה לנצרכים ושוב לא הפציר בו...

בתקופת הרעב והמחסור בהונגריה (לאחר המרד בשנת תר"ח), הי' דרכו של רבי יעקב דב זצ"ל לערוך מדי יום ביומו שולחנות מלאים מטוב אוצרותיו, ברשות הרבים לכל דכפין.

גם זוגתו מרת בילא ע"ה, אשת חבר כחבר היתה בעלת חסד מפורסמת. בספר "מראה הבזק" לנכדה חתן רבינו הגה"ק זצ"ל (הג"ר בנימין זאב קראוס זצ"ל אבדק"ק דעברצין) מביא מדברי ההספד שאמרו עלי' וז"ל (פר' וירא עמ' ע"ט):

"שמעתי מפה קדוש ה"ה כבוד אדמו"ו והותני הרב הגאון הצדיק קודש היולדים כש"ת מו"ה הילל פאלאק זצוק"ל בשם גיסו ה"ה דודי הרב הגאון הגדול הצדיק מו"ה יהושע אהרן צבי וויינבערגער זצוק"ל אבדק"ק מארגרעטן יע"א בעהמ"ה שו"ת מהריא"צ שאמר בהספדו על חמותו ע"ה אם אם זוגתי תחי' ה"ה הצדיקה המפורסמת מרת בילא ז"ל אשת הרבני הצדיק הגביר המפורסם מו"ה יעקב בער הלוי פעלדמאנן זצ"ל, ידוע כי הוראת בא בימים שלא אבד יום אחד מימי חייו יען כי בכל יום עסק בתורה ועבודה ובמעשים טובים (עי' של"ה פרשתנו בתוכחה מוסר וע"ע זוה"ק ח"א רכ"ה).

אמנם הא תינה על האיש הלומד תורה ועוסק בעבודה ובמצוות ובמעשים טובים יש לומר כן שהוא זקן בא בימים עם כל ימיו בשלימות, אבל איך יאמרו כן על אשה כי הנשים פטורות מתלמוד תורה ותפילה ומכל מצוות עשה שהזמן גרמא, ורוב נשים מבלות ימיהן בפטופטי לשון רכילות וליצנות וכדומה. לכן אמר הכתוב "ואברהם ושרה זקנים באים בימים" כי שניהם גם אברהם וגם שרה אמנו באו עם כל ימיהם בתמימות לא חסר מהם אחד יען כי חדל להיות לשרה אורה כנשים כי שרה לא נהגה כדרך הנשים לבלות ימיהן בפטופטי לשון אבל כל ימיה מלאה במצוות ומעשים טובים ובתדינות ותפילות ומקרא קודש של נשים.

וכן הצדיקה מרת בילא פעלדמאנן הנ"ל הרבתה צדקה וגמילות חסדים ומעשים טובים והלך לפניה צידקה וכו"ו עכ"ל.

על אף שפיזור ממון רב לצדקה, גולת הכותרת בפיזור הון רב הי' להשיא בנותיו לת"ח מופלגים ולהחזיקם על שולחננו. על אהבת התורה של רבי יעקב בער זצ"ל, ועל גדלותו בתורה של רבינו הגה"ק זצ"ל ועל תמימות וישרות הצדיקים ואנשי הדורות הקודמים, ניתן ללמוד מעובדא מעניינת שכתבו בני חתנו בעל "שו"ת מהריא"ץ" בהקדמה הנ"ל בענין שידוכו של רבינו הגה"ק זצ"ל עם בתו הרבנית מרת שרה פעסיל ע"ה, וז"ל:

"ופעם אחת רצה לשדך איתו הצדיק המפורסם הנגיד ת"ח מובהק מו"ה יהושע קראלער זצ"ל³ אשר הי' איש נכבד ומפורסם בעת הזאת, ונתרצה לדבריו, אמנם הכחור לא הי' חריף ומופלג כחפצו, והי' תהוה על הקשר והי' ממשוך זמן הנשואין. והה"צ מו"ה יהושע הנ"ל הבין כי הוא חוזר על הראשונות ולרוב צדקתו נתרצה שיחזור בהדבר באופן שיתן את בתו לת"ה גדול יותר מבנו. ולקח תחת בחור הנ"ל לחתן את הרב הגאון הצדיק המפורסם מו"ה הלל נייטרא ז"ל אב"ד סאסרעגען אשר הי' חתם סופר" ז"ל קרא עליו ועל ש"ב הגאון הק' מו"ה הלל אבד"ק קאלעמעא ז"ל שהיו בעת אחד בפרשבורג, קודש הלולים"..." עכ"ל.

אכן, זכה רבי יעקב בער זצ"ל לחתנים גדולי תורה וצדיקים, הלא הם רבינו הגה"ק זצ"ל לימים אבדק"ק סאסרעגען, הג"ר יהושע אהרן צבי וויינבערגער זצ"ל מח"ס "שו"ת מהריא"ץ" לימים אבדק"ק מארגרעטן (שנשא את בתו הרבנית מרת יוטא ע"ה), והג"ר משה אולמאן זצ"ל לימים ראש קהל מחזיקי הדת בק"ק גרוסווארדיין בנו של מח"ס "יריעות שלמה" ממאקאווא זצ"ל (שנשא את בתו הרבנית מרת שרה רינא ע"ה).

כאמור כל מחסורם היו עליו, ותנאי התנה עמהם כי ישבו על התורה והעבודה בלא שום עסק אחר לפרנסה אף לא ברבנות וכך יהיו פנויים להגות בתורה, ללא הפרעה ממשא עול הצבור. בשו"ת המהריא"ץ (חלק יו"ד סי' קכ"ה) מובא מכתב שכתב המחבר חתן רבי יעקב בער זצ"ל, לרבו הגאון רבי בנימין וואלף לעזוב אב"ד ווערבוני בעל 'שערי תורה', בו הוא מתאר את מסירות חותנו:

"...והנני אודיע את כבוד רבנו הגדול, כי תודה לא-ל הגדיל ד' תושיה והפליא לעשות עמדי, כי נחני ד' בדרך אמת והכין לי בזה מקום להיות לאל ידי אושר נפשי, כי זה לי ארבע שנים אשר אנכי יושב בבית המי נ"י ולא אצא מקיר העיר להביא טרף לביתי, כי כל מחסורי עליו, וכל מגמתו לתמכני ולעזרני לבלות זמני על התורה ועל העבודה, כי איש כמותו, צדיק ונשגב רחים רבנו, באלף לא מצאתי..." עכ"ל.

³ יש מי שכתב לשער שהוא רבי יהושע פריינד זצ"ל מקראלי.

לקבלת הגליון בעז"ה מידי שבוע, וכן לקבלת גליונות קודמים

נא לשלוח בקשה לכתובת: Kodesh.Hillim@gmail.com

כמו"כ כל מי שיכול להעשיר ברעיונות ומאמרים וכדו' למטרות הגליון נא לשלוח לכתובת הנ"ל.

ורבו הנ"ל בתשובתו שם כותב לו בשולי המכתב ד"ש לחותנו הנכבד :

"דרישת שלום לכבוד חותנו התורני המופלג הקצין הנכבד ירא אלקים נ"י, אדמהו אכנהו ולא ידעתיו רק את שמעו הטוב שמעתי, וביותר מכבוד חתנו החריף ובקי נ"י שתהילתו בפיו, לכן אברכהו ד' יתן לו אריכות ימים ושנים, ויזכה לראות בנים ובני בנים עומקים בתורה ובמצוות".

גם רבו מרן החתם סופר פותח תשובתו אליו (יו"ד סי' ש"ג) מר"ח טבת תקצ"ח בדרישת שלום חותנו וז"ל :

"...והנאני שבשרני ממעמדו הטוב, אין טוב אלא תורה. יהי מכירו ברוך, הוא חותנו המחזיקו על התורה ועל העבודה, יהי כן ה' עמו ויעל...".

כמו כן זכה רבי יעקב בער זצ"ל, לבנים תלמידי חכמים יראים ושלמים, ה"ה הרבני ר' מרדכי עזריאל זצ"ל במיהאלפאלוונא, והרבני ר' יצחק בער שעמיען זצ"ל תלמיד בעל "כתב סופר" שהיו עתירי נכסים אך כאביהם נמנעו מתענוגי עוה"ז ופזרו הון רב לנצרכים. היו מפורסמים במשא ומתן באמונה וקביעת עיתים לתורה והקפדה על מצוות (בספר "מראה הבוק" ח"א לחתן רבינו הגה"ק זצ"ל מובא מדברי ההספד שנשא על דודיו בפר' מקץ עמ' קע"ז ובפ' שמות עמ' רמ"ב).

כך מצא רבינו הגה"ק זצ"ל מנוח ומרגוע לנפשו בבית חמיו, שם שקד על התורה ועל העבודה ללא מחסור, כי כל מחסורו על צוארי חותנו. גם כשעברו לעיר מארגרעטען, המשיך לתמוך בחתניו וכל מחסורם עליו.

ר' יעקב בער זצ"ל נלב"ע בשנת תר"כ ומנו"כ בבית החיים הישן בעיר פעטרא (בשנים האחרונות נחרש הבית החיים וכל המצבות נאבדו, והגויס חפרו שם באר נפט וגז). בספרו "קודש הילולים" מזכיר רבינו הגה"ק זצ"ל את דברי ההספד שאמר על חותנו (ח"ב עמ' של"ה) אחרי שמבאר שגם מעניני עולם הזה נבראים מלאכים קדושים כמו מעשיית המצוות, אם כוונתו לשם שמים (ע"ע בפר' וישלח ד"ה וישלח יעקב), ומסיים בדברי שבת על חותנו "אשרי מי שזכה לכך שכל מעשיו יהיו לשם שמים".

ככל הנראה החזיק ר' יעקב בער זצ"ל על חשבונו עוד ת"ח, וכפי הידוע ה' לו חברותא בסדר לימוד קבוע עם הצדיק הנסתר הג"ר אברהם כהן זצ"ל תלמיד החת"ס, שגם הוא ה' על חשבונו. לאחר פטירתו של רבי יעקב בער זצ"ל, פתחו לו בניו בית מזיגה שנוהלה ע"י אשתו והוא המשיך לישב על התורה ועל העבודה.

תנצב"ה

נסיים בדברי רבינו הגה"ק זצ"ל, בהקדמה למהדורא בתרא של ספרו הק' קודש הילולים, בהם הוא מצווה לבניו על כיבוד אמם הרבנית, מהם נלמד גם נו על האופן בו נוכל לכבד זכרם לעד :

"אהובי בני, לכבד את אמך לצוות לך אך למחסור כי ידעתי לבבך לב טוב לכל, על אחת כמה וכמה לאמך, רק עיקר כיבוד אב ואם לעשות רצון אבינו שבשמים כי זה נחשב לאבות כאילו המה עושים וד"ל...".

בתמונה, מצבת הרבנית מרת שרה פעסיל ע"ה, כפי שצולמה לחודש אדר האחרון, במסע שהתקיים ע"י צאצאיהם. ונוסח המצבה. בעז"ה בגליונות הבאים המושך "יומן המסע".

פ"נ

האשה הרבנית

אשת היל עמרת בעלה

תפארת בניה ובני בניה

והדרת נשים צדקניות

מרת שרה פעסיל נ"ע

בת הנגיד הצדיק

מו"ה יעקב דוב הלוי ז"ל ואלמנת

הרב הגאון הצדיק מו"ה הילל זצוק"ל

שהיה אב"ד בעירנו יצ"ו

נפטרה ביום כ"ז ניסן תרס"ח לפ"ק

ת.נ.צ.ב.ה.

לקבלת הגליון בעז"ה מידי שבוע, וכן לקבלת גליונות קודמים

נא לשלוח בקשה לכתובת: Kodesh.Hillim@gmail.com

כמו"כ כל מי שיכול להעשיר ברעיונות ומאמרים וכדו' למטרות הגליון נא לשלוח לכתובת הנ"ל.